

Dritte Periode (1773—1804).

Nr. 40.

Akademische Statuten. 1786. (T. I, S. 514.)

Statuta Academica

iussu et auctoritate Eminentissimi et Serenissimi Electoris et Archiepiscopi Trevirensis, Principis et Episcopi Augustani Clementis Wenceslai, renovata, recens impressa atque ab omnibus iis observanda, qui studiorum gratia ad Academiam Dilingensem accesserint. MDCCLXXXVII. Dilingae, Typis et sumptibus Bernardi Kaelin, almae episcopalis Universitatis Typographi et Bibliopolae¹.

I.

Principio iubemus, ut qui ad hanc nostram urbem studiorum gratia se contulerint, prius Rectorem Universitatis [et constitutum pro tempore studiorum Directorem]² adeant, quam in scholas ad lectiones ulla audientias ingrediantur.

Rectori autem praecipimus, ut vel per se vel per alium ab ipso constitutum ad se venientes de patria, parentibus et religione, in qua vixerunt, interroget; de libris item et magistris³, quos audiverunt, et locis, in quibus versati sunt; utque eorum, qui idonei visi fuerint, nomina capiat, facta prius professione fidei, exacto ab eis iuramento de praestanda Nobis et Rectori et [aliis Superioribus, nominatim quoque]⁴ Gubernatori nostro, integra obedientia, et de observandis nostris statutis.

II.

Prohibemus, ne quis librum ullum contra fidem et bonos mores legat, apud se retineat aut aliis communicare praesumat.

III.

Praecipimus, ut omnes singulis dominicis et festis diebus sacrum et concionem in Templo academico audiant, prouti etiam volumus, ut singulis diebus ad sacrum audiendum ibidem convenient, non evasuri, qui secus egerint, convenientem animadversionem.

IV.

Nullum in Academia nostra Dilingana tolerari volumus, qui quater saltem singulis annis ad communionem Dominici Corporis post veram peccatorum suorum confessionem non accesserit, die Paschae videlicet, die

¹ Im Ord.-Arch. befindet sich ein handschriftliches Exemplar dieser Statuten, welches einige Abweichungen aufweist. Ich gebe im folgenden die hauptsächlichsten Abweichungen mit der Bezeichnung H. E. an.

² Das in Klammern Stehende fehlt im H. E.

³ H. E.: praeceptoribus.

⁴ Fehlt im H. E.

Pentecostes, die Assumptionis B. V. Mariae, die Natalis Domini. Optamus autem, ut omnes sanctissima haec sacramenta saepius intra annum frequentent.

V.¹

Pudicitiam et sobrietatem inprimis commendatam omnibus volumus. Quare praecipimus, ne quisquam domum inhabitare permittatur, in qua femina sit suspectae pudicitiae, aut domum ingredi, in qua constet feminam esse aliquam, quae male audiat. Pariter prohibetur familiaris conversatio atque omnis deambulatio cum personis alterius sexus, quae merito suspicionem movere vel offenculo esse possunt.

VI.

Computationes, ebrietates, rixae, clamores nocturni, saltus et lusus a politia interdicti severe prohibentur.

VII.

Prohibemus pariter, ne quis ultra tempus a politia praescriptum alibi versetur. Nec aestivo tempore temere quisquam lavandi aut natandi gratia ad Danubium vel aliud flumen se conferat eique se committat, idque sub poena relegationis.

VIII.

Interdicimus quoque universis, ne unquam personati per vicos urbis ambulent.

IX.

Nulla domicilii mutatio prius fiat neque Dilinga quisquam discedat, quam hospiti suo ceterisque creditoribus fecerit satis. Aes alienum sine urgenti necessitate ne contrahatur a quoquam absque eorum, a quibus alitur, consensu.

X.

Cum amodo in qualibet Facultate, theologica nimirum, iuridica et philosophica, Decani cum consuetis in aliis academiis facultatibus et privilegiis sint instituti, quibus cura disciplinae demandata est, hinc in disciplinariis omnes se iisdem sive illi Facultati, ad quam quisque spectat, in prima instantia, in secunda Decanorum concilio et in tertia pleno concilio sese subiectos esse noverint; proreectoratu tamen et gubernatione Academiae in suo vigore persistentibus.

XI.

Theologia dogmatica in posterum ab uno tantum Professore tradatur atque cum reliquis scientiis connexis, uti sacrae Scripturae ac linguarum orientalium et hermeneutices studio, historia ecclesiastica, theologia pastoralis nec non praelectionibus antideisticis trium annorum, theologia

¹ Im H. E. ist hier als Nr. V eingeschoben: Alias lectiones quam illas, quae praescriptae sunt, nullus accedet.

vero moralis et ius publicum ecclesiasticum ac privatum ¹ duorum annorum spatio absolvatur.

XII.

Ex hisce facultatibus aequale singulis annis examen auditoribus theologiae subeundum est, ita quidem, ut, qui vel unam ex praedictis scientiis praescripto tempore frequentare omnino neglexerit, publica de absoluto theologiae studio testimonia non sit obtenturus; quemadmodum illi, qui ad licentiatum aut doctoratum gradum ex theologia promoveri cupiunt, ex praescriptis scientiis omnibus aequo horarum spatio sunt examinandi.

XIII.

Qui contra haec statuta vel per excessum vel per defectum peccare praesumpserint, sciant, se pro delicti gravitate proportionatam poenam aut animadversionem, etiam publicis, si ita videbitur, testimoniis inserendam non evasuros.

XIV.

Ceterum ut firma et stabilia isthaec nostra permaneant statuta, illis omnibus et singulis, quibus officium incumbit conservationi disciplinae academicae invigilandi, districte praecipimus, ut de praedictorum statutorum observatione debitam fieri curent inquisitionem; contravenientes admoneant ac reprehendant, poena quoque illis pro ratione et qualitate delicti imposita.

Datum Confluentiae ex Arce nostra Electorali, die vigesima tertia Novembris MDCCLXXXVI. Clemens Wenceslaus.

Nr. 41.

Statuten des Konvikts. 1786. (T. I, S. 515.)

Statuta pro alumnis in Collegio ad S. Hieronymum Dilingae.

A.

Leges generales.

I. Alumni ad unum omnes tertia Novembris in Collegio compareant veste clericali, tota quippe talari induti; afferant secum libros alios praescriptos, sacram Scripturam, concilii Tridentini decreta, catechismum romanum et synodalia, una cum pio libello Thomae a Kempis. Ad ingressum porro exhibeant D. Regenti de vitae suae ratione testimonium clausum a parcho loci, quo maximam feriarum partem transegerunt, conscriptum.

II. Primis ab ingressu in Seminarium diebus alumni triduanam animi recollectionem peragant. Quod vero de exercitiis octiduanis aut iuramenti praestationi aut ordinum susceptioni alias praemitti solitis observatum huc usque est, observetur et in posterum.

¹ H. E. noch: et canonicum.

III. Singuli alumni singulis octiduis et festis praeterea maioribus confitebuntur schedasque dabunt confessionis testes, quas confessarii singulis mensibus D. Regenti tradent.

IV. Omnes et singuli communibus precibus intersint assidue; signo ad studia dato in museis omnes compareant nullisque in posterum sine speciali ratione proprium assignetur cubiculum. Praescripto item tempore cubitum simul concedant omnes.

V. Illud praeprimis D. Regenti iurandum, ut modestiae urbanitatisque regulas erga se invicem aequae ac alios nunquam non observent; eum in finem saepius huiusmodi regulae ad mensam sunt praelegendae.

VI. A mensa communi absque Regentis licentia absit nullus; et nemo alumnorum ad mensam Superiorum admittatur.

VII. Chartarum atque alearum lusus interdictus esto, omni universim alio lusu exulante, nisi quem D. Regens permiserit.

VIII. Omne ientaculum haustumque omnem extra tempus et locum refectionis sumptum prohibitum sciant.

IX. Absque praescitu et licentia D. Regentis nullus e collegio egrediatur redeatque praefixo tempore.

X. Tam in museis tempore studiorum, quam in dormitoriis exactum observetur silentium.

XI. Dum ambulatum exitur, nullus domi manebit, nisi D. Regens cum ipso ex prudenti afferenda ratione dispensaverit.

XII. Ab initio anni scholastici usque ad festum S. Georgii med. 6ta, ab hoc autem festo usque ad finem anni hora 5ta surgant omnes. Verum si quis forte se male habeat, id D. Regenti indicabitur.

B.

Leges peculiare de exercitiis pietatis.

I. Ab initio anni scholastici usque ad festum S. Georgii hora 6ta meditatio usque ad med. 7ma, med. 7ma preces matutinae et missae sacrificium.

II. Quo finito adnotatio fructuum; postea ientaculo se reficiant, qui voluerint, per horae quadrantem. Jentaculum excipit studium privatum sive praeparatio ad praelectiones publicas. A festo S. Georgii usque ad finem anni haec omnia dimidia hora maturius peragantur. Hora alumnis assignata victores quoque theologi meditabuntur et fructus adnotabunt; reliqui — non theologi — illud tempus lectione spirituali bene transigant.

III. Med. 7ma vel 6ta, nempe a festo S. Georgii, missae sacrificium.

IV. Diebus sabbati aut festorum vigiliis omnes et singuli vesperis aut lytaniis in templo academico decantari solitis intersint, exin confiteantur.

V. Diebus dominicis et festis communionem praescriptam peragant, vel med. 7ma in sacello domestico vel sub officio solemniter in templo academico, prout D. Regenti visum fuerit. Ea de causa diebus hisce omnibus ciborium ad aram lateralem deferetur.

VI. Praedictis diebus a prandio hora 1ma aut conventus habebitur Marianus aut studium erit privatum.

VII. Post prandium in sacello domestico recitantur lytaniae lauretanae privatim ab omnibus; post coenam pariter visitatio Sanctissimi eiusdemque adoratio.

VIII. Hora 8va preces nocturnae et examen conscientiae, quibus peractis tractim et alta voce materies meditationis in alteram diem praelegetur.

IX. Quotiescunque alumni ad ecclesiam accedunt, bini et bini cum omni modestia procedant.

C.

De disciplina domestica speciatim.

I. Finita meditatione, peractis precibus matutinis missaeque sacrificio celebrato, praelectiones publicae incipiunt.

II. Hora 11ma prandium, quod lectione spirituali condiatur. Diebus Lunae, Mercurii et Veneris a med. 1ma usque ad 1^{am} instructio in cantu Gregoriano.

III. Hora 4ta haustus vespertinus usque ad med. 5^{tam}, diebus vero dominicis et festis ac recreationum haustus indulgetur a med. 4ta usque ad med. 5^{tam} semperque unus saltem repetitorum adsit.

IV. Hora sexta vel, si sit dies ieiunii, med. 7ma coena vel refectio.

V. Postea colloquium et hora 8va preces nocturnae. Hora 9na cubitum conceditur. — Tempus et hora deambulationis in aestate instituendae arbitrio D. Regentis determinanda relinquitur.

D.

Specialia alumnis observanda.

I. Alumni praescriptum ordinem ad amussim observent; proin horas cuius scientiae addiscendae destinatas eidem scientiae eodemque tempore nulli alii impendant.

II. Libros non alios, nisi a Professoribus approbatos, et eo quidem tempore legant, quo lectio eidem scientiae respondet, quae ipsis addiscenda incumbit. Tempore a studiis vacuo libros, quos voluerint, attamen semper a Professoribus approbatos, legere ipsis permissum esto.

III. Si qua in re, v. g. in victu, graventur, id D. Regenti, servata debita reverentia, indicandum.

IV. Quavis feria IV^{ta} et VI^{ta} singulisque quadragesimae diebus alumni sub coenam sacrum sermonem habeant, cuius thema a D. Regente praescribendum.

V. Cum alumni tertio primum cursus theologici anno sub pascha ad ordinem subdiaconatus admittantur, inde etiam primum ad initium tertii anni in recitando breviario a D. Regente instituantur, id quod obtento subdiaconatu in festis maioribus iuncta voce recitare teneantur.

VI. Officium parvum de B. V. et officium defunctorum more alias in alumnatu iam consueto recitentur.

Nr. 42.

Instruktion

für einen zeitlichen Präfecten im Gymnasio zu Dillingen. 1790.

(T. I, S. 513. 525².)

(Ord.-Arch.)

I.

Der Präfect soll in der Regel bei diesem Amte ständig bleiben, ohne jährlich zu alternieren, und soll wie ehemals die Praefecti Gymnasiorum für die allgemeine Ordnung und für die Disziplin sorgen, alles, was nach den Jahreszeiten, Festen und bei anderen Anlässen, in Ansehung der Zeit und Beschaffenheit des Gottesdienstes, der Schul- und Vakanztage u. s. w. zu beobachten ist, in den Schulen ansagen oder öffentlich in dem Gymnasium anschlagen lassen, und ein Diarium darüber führen, damit man von Jahr zu Jahr weiß, wie man es zu halten habe, und sich bei seltener vorkommenden Fällen geschwinder helfen könne.

II.

Auf Unordnungen und Excesse, die allgemeiner werden, und ihre Veranlassungen soll der Präfect seine Aufmerksamkeit richten, sich über die beste Art, ihnen abzuhelfen, mit den übrigen Professoren besprechen und nach Gestalt der Sachen allgemeine Verbote promulgieren oder die vorhandenen neuerdings einschärfen.

III.

Die Verbrechen und Strafen der Schüler betreffend soll der Präfect dem eigenen Professor weder in Ansehung der Untersuchung noch der Strafe jemals vorgreifen, wenn es dieser nicht selbst für dienlich hält, daß etwas wegen besonderer Umstände durch ihn untersucht und ausgemacht werde. Fällt etwas Besonderes vor, so soll er im Namen der Professoren höheren Orts Anzeige machen oder Verhaltungsbefehle erholen.

IV.

Den Substituten soll der Präfect aufstellen, darauf dringen, daß er seine Schuldigkeit thue, und die Heizung der Schulen, Schließung des Schulhauses und die Verwahrung und Unterhaltung der Sachen, die dahin gehören u. s. w., besorgen lassen.

V.

Die Final-Kompositionen der Schüler pro praemio soll der Präfect nach gemachten Censuren der Professoren zu Handen nehmen, wenn es nötig, neuerdings durchsehen oder weiters abgeben und sofort mehreres thun, was von jeher auf allen Gymnasien dem Präfecten zugestanden, doch mit steter Rücksicht auf die besondere Lage in Dillingen, auf die Übereinstimmung der Professoren und vorzüglich auf den gnädigst anbefohlenen Schulplan.

VI.

Soll er auch das Sigillum Gymnasii bewahren und die Attestata und Testimonia der Schüler siegeln.

Signatum Koblenz, den 11. September 1790. Klemens Wenceslaus.

Nr. 43.

Dekret über die theologische Lehrmethode. 1795. (T. I, S. 561 f.)

Nos Clemens Wenceslaus Dei gratia

Archiepiscopus Trevirensis, Sacri Romani Imperii per Galliam et Regnum Arelatense Archicancellarius et Princeps Elector, Episcopus Augustanus, Praepositus et Dominus Elvacensis etc. Suffragia Nobis exposcentibus de restituendo Theologiae quadriennio per Professores Dilinganos et Augustanos oblata non sine magno animi Nostri solatio vidimus, communem optimorum virorum zelum inde colligentes, quo in bonum avitae religionis disciplinam hanc magis magisque coli ac promoveri modis omnibus cupiunt. Dolendum sane, quod exequendis datis consiliis in praesens insuperabilia adversentur obstacula, quorum consideratione id, quod ipsi ardentè optamus, aliquo nihilominus tempore consultius differri debere iudicavimus, ne, obtinente in vicinis Academiis theologico triennio, res communis utriusque studii, Dilingani aequè ac Augustani, quadriennii in scholas nostras revocatione periculo committatur.

Quod autem Nos aequè, quin magis anxios habet et sollicitos, methodus est, qua theologia in bene multis locis adhuc ita docetur, ut videri possit, plus scholae quam Ecclesiae tribui et ferventius aliquando opiniones quam dogmata auditorum animis ingeri velle a Professoribus; nedum enim domesticas veritates longis et inutilibus implicant scholae praeiudiciis, sed ex peregrinis insuper disciplinis in qualibet fere Theologiae parte alienas advocant discutiendas quaestiones, quasi propria, quam tradunt, scientia non haberet abundantissime, quo suos instituere discipulos oporteret. Auctorem, quem praelegunt, pro eo quod illum hinc inde deficientem — quis enim librum omnibus numeris absolutum inveniet? — modeste castigare, nunc fusius excurrentem contrahere, nunc aliqua iciune nimis tractantem locupletare, non satis cohaerentem coordinare, explicare et illustrare notis subsidiariis deberent: vel serviliter nimis sequuntur, recitantes eundem magis quam declarantes, vel hostiliter impugnant animo, affectibus uti praeiudiciis pleno, semetipsos ostentui habentes et relicto discipulorum bono, quibus eundem facilem, amoenum utilemque reddere possunt, molestum illis et exosum faciunt, ingenia fatigantes, animis taedium causantes, plane non exiguo rei theologicae utinam non simul ipsius religionis damno.

Volumus itaque et in virtute sanctae obedientiae praecipimus, ut nostri Professores similes abusos et corruptelas quam sollertissime caveant, limites disciplinae, quam tradunt, in parte theoretica non minus quam practica exacte observent, scientes, quod non alter alterius, sed singuli proprium habeant officium, in quo adimplendo versari debent. Communicent recto ordine, apta materiarum partitione, patefacto earum ad invicem nexu, methodo facili et plana mediocribus saltem ingeniis non impervia, Dei et Christi sui, veritatum nempe revelatarum claram, perspicuam, sed et practicam vivamque cognitionem, abdicatis quibuscunque alienis ex iure

canonico ceu aliunde petitis controversiis, rescissis etiam, quantum fieri potest — neque enim nunquam his uti licet, scholasticis quaestionibus, ita ut spes bona sit, viros ex Theologiae palaestra prodeuntes tales evasuros esse religionis doctores, qui non solum huius scientiam, sed existimationem pariter et amorem cordi fidelium ingenerare, veritates fidei non sicca tantum oratione proponere, sed succum earundem exprimere et populo in sacro verbi ministerio instillare, quin etiam eos, qui contradicunt, arguere, dogmata Ecclesiae vindicare et fidei depositum custodire possint, manifesto exin divinae providentiae relucente beneficio, quae pro scholarum in Ecclesia successione semper vigilavit, non utique ut auditores subtiliter ad ostentationem disputare, sed utiliter ad religionis profectum, Ecclesiae honorem et fidelium aedificationem disserere doceantur; quo quid magis hoc praesertim calamitoso tempore necessarium sit, nemo non perspexerit, ubi hostes revelationis tantum furore crescunt, quantum numero augentur, praetensa sentiendi agendive effreni libertate omne sacrum sanctumque susque deque vertentes.

Quapropter etiam synodalibus examinatorebus nostris districte mandavimus, ut ordinandos ex omnibus quidem sacris disciplinis, peculiariter vero ex Theologia, maxime dogmatica examine ad has fere regulas exacto probent atque finem primum una cum Professoribus semper prae oculis habentes explorent, quibus principiis, quo ordine, qua facilitate et eruditione veritates religionis proponere, declarare, stabilire et defendere edocti fuerint. Sic porro speramus, id tandem Nos impetraturos, quod Theologia omni retro tempore Ecclesiae praestitit, quod Summi Pontifices pro sua in Dioecesim Augustanam totamque Germaniam superiorem singulari ac vere regia munificentia alumnatus Dilingani fundacione ac ad haec usque tempora conservacione intenderunt, quod Otho Cardinalis in erectione Universitatis nostrae saluberrima Theologiae fundacione applaudente Julio III. et Imperatoribus Carolo V., Ferdinandis I. et III. veteris ac catholicae religionis instaurandae et conservandae studio ac iusto zelo intendit, et Nos ipsi Praedecessorum nostrorum vestigiis insistentes nullis parcentibus sumptibus propositum habemus, orthodoxae fidei conservacionem, incrementum et exaltacionem ad opus ministerii in aedificationem corporis Christi.

Datum Augustae Vindelicorum ex Residentia Episcopali die XVI^{ta} Novembris 1795.

Clemens Wenceslaus, Archiepiscopus et Elector.